

**AZERBAIJAN’DA SIKLIKLA KULLANILAN BAŞLANGIÇ
PIYANO METOTLARININ İNCELENMESİ**

**EXAMINATION OF THE BEGINNER PIANO METHODS
FREQUENTLYUSED IN AZERBAIJAN**

*Gamze PAŞA **
*Birsen JELEN***

Özet

Müzik eğitimi ve icrasında önemli bir yere sahip olan Azerbaycan’da klasik müzik eğitiminin başında piyano eğitimi gelmektedir. Dünyaca ünlü birçok Türk piyanistin eğitime başladığı yer konumunda bulunan Azerbaycan, piyano eğitiminin temelinde genel olarak Sovyet dönemi eserlerinin ve bestecilerinin etkisi olsa da Azerbaycan bestecileri tarafından yazılan eserlerle piyanoya milli benlik kazandırılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde Azerbaycan besteci ve piyano eğitimcileri ile ilgili çalışmalar olduğu tespit edilirken, genel piyano metotları ile ilgili çalışmaların görece daha az olduğu tespit edilmiştir. Azerbaycan Kültürüne ait metotlar incelenerek, piyano eğitiminde farklı öğrenme yöntemlerinin önemi vurgulanmıştır. Bu araştırma Azerbaycan’ın piyanodaki başarılarının temelinde bulunan eğitimin başlangıcında, sıklıkla kullandıkları 3 piyano metodunun incelenmesini amaçlamıştır. Bu bağlamda “Fortepianino Çalmağ Üçün İbtidai Dərslik Kitabı”, “Fortepianoda Çalmağ Üçün Vəsait (Dərslik)”, “Школа игры на фортепиано (School of Piano Playing)” metotları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan Piyano Metotları, Azerbaycan Piyano Eğitimi

Abstract

In Azerbaijan, which has an important place in music education and performance, piano education comes first in classical music education. The piano education of Azerbaijan, which is the place where many world-famous

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Ankara / TÜRKİYE gamzepaspa.gp@gmail.com ORCID: 0009-0007-2714-787X

** Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Ankara / TÜRKİYE birsenca@gmail.com ORCID: 0000-0001-9712-4445

Turkic pianists began their education, even though it was generally influenced by the pieces and composers of the Soviet period, the piano was given a national identity with pieces written by Azerbaijani composers.

When the literature is reviewed, it has been detected that there are studies on Azerbaijani composers and piano educators, while there are relatively fewer studies on general piano methods. By examining the methods of the Azerbaijani culture, the importance of different learning methods in piano education is emphasized. This research aimed to examine the three piano methods that were frequently used at the beginning of education, which is the basis of the success of Azerbaijan in piano. In this context, the methods “Fortepianino Çalmağ Üçün İbtidai Dərslik Kitabı”, “Fortepianoda Çalmağ Üçün Vəsait (Dərslik)”, “Школа игры на фортепиано (School of Piano Playing)” were examined.

Keywords: Azerbaijan Piano Methods, Azerbaijan Piano Education

Giriş

Türk Devletleri arasında ilk cumhuriyeti kuran Azerbaycan Cumhuriyeti Doğu Avrupa ile Batı Asya'nın birleşim noktasında konumlanmaktadır. Güney Kafkasya' da en büyük yüz ölçümüne sahip olan, Hazar Denizinin kıyısında yer alan Azerbaycan aynı zamanda Rusya, Gürcistan, Ermenistan ve İran'a komşudur. Türkiye ile sadece 17km'lik sınırı bulunmaktadır.

Azerbaycan, zengin kültürel mirasa sahiptir. Müslümanların çoğunlukta olduğu ülkeler arasında opera, tiyatro gibi sahne sanatlarını barındıran ilk ülke olma özelliğini taşır (Svante, 2006).

Azerbaycan piyano medeniyetinin kökleri 20. Asrın sonlarında başlamıştır ve kısa tarihi bir zaman içinde gelişmeler göstererek, çağdaş sanatsal yaratıcılığın zirvesine ulaşmıştır (Seyidov, 2006).

Azerbaycan'da milli piyano kültürünün oluşumunda en önemli etken profesyonel piyano eğitimidir ve bu eğitimde Azerbaycan tarihinederin bir iz bırakan, önemli katkılar sağlayan Moskova Konservatuarı mezunu piyano sanatçısı Antonina Nikolayevna Yermolayeva'dır. A. N. Yermoloyeva 1895 yılında Bakü'de ilk müzik okulunu açmıştır. Eğitimyılı 6 yıl olarak belirlenen bu okulda, piyano haricinde keman, viyolonsel ve ses eğitimi de yer almaktaydı.

Azerbaycan'da Piyano eğitiminin temelini oluşturanlardan biri de Petersburg Konservatuarı mezunu Georgiy Georgiyeviç Şaroyev'dir. Şaroyev ömrünün 50 yılını Azerbaycan müzik kültürünün gelişimine adanmıştır (Seyidov, 2006).

Azerbaycan milli müziği ve milli piyano kültürüne; Üzeyir Hacıbeyov, Kara Karayev, Fikret Amirov, Asef Zeynallı, Tefvik Guliyev,

Emin Sabitoğlu, Vagif Mustafazade gibi birçok besteci ve piyano eğitimcileri çok değerli eserler bırakmışlardır.

Piyano eğitiminde teknik ve teorik bilgiler dışında, duyuşsal yetenekte çok önem arz etmektedir. Duruş, oturuş parmak numaraları, solfej gibi önemli müzik bilgilerinin yanında öğrencinin müziksel işitmesini sağlamak amacıyla melodi tekrarı ve bilinen milli şarkılara özellikle yer verilmektedir. Azerbaycan'da kullanılan metotlar öğretmene destek niteliği taşımaktadır. Genel teorik bilgileri ve ezgileri öğrenciyle doğaçlama olarak başlatıldıktan sonra metottan ders işlenmeye başlamaktadır. Piyano ile doğrudan, doğaçlama halinde tanışan öğrenciler, kulaklarına hoş gelen tınılarla daha verimli ve isteklidirler başlamaktadırlar.

1. Yöntem

Bu bölümde araştırma modeline, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin çözümü ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Nitel araştırma, insanların yaşadıkları dünyayı ve buradaki tecrübelerini nasıl algıladıkları ve nasıl yorumladıklarını analiz etmek amacıyla geliştirilen araştırma yaklaşımlarını adlandırmak üzere kullanılan genel bir tanımdır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015). Çalışmada Doküman incelenerek literatür taranmış ve piyano metotlarına ulaşılmıştır.

1.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Azerbaycan Piyano Metotları oluşturmaktadır. Geniş bir yelpazeye bakarsak birçok farklı metot bulunmaktadır. Fakat biz bunlardan sadece 3 metodu incelemeye aldığımız için araştırmanın örnekleme bu metotlardır.

1.3. Veri Toplama Araçları

Veriler toplanırken uzman görüşüne başvurularak 3 metot tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada farklı arama motorları, kitap, e- kitap, makale ve tezlerden yararlanılmıştır.

1.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Bu çalışmamızda içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Nicel çalışmada analizin temelini verinin sayısal boyutu oluştururken, nitel çalışmada verinin içerdiği anlamların analizi bu sürecin can damarını oluşturur. Bu nedenle nitel veri analizi alanyazında sıklıkla “içerik analizi” olarak tanımlanır ve verinin kavramsallaştırılması ve temalar yoluyla

kavramlar arasındaki anlamlı örüntülerin açıklanması bu sürecin temelini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırmamızda öncelikle metotları yazan besteci ve editörlerimizin bilgilerine yer verilmiştir. Daha sonra metot içerisinde yer alan kuramsal bilgiler, öğretmen öğrenci eşlikleri vb. metotta bulunması beklenen özelliklerin uzman görüşleri ve literatür incelemelerinde bulduğumuz maddeler altında toplayarak karşılaştırması yapılmıştır. Piyano metotlarında bulunması gereken özelliklerin, metotta bulunup/bulunmadıkları yüzde hesaplamalarıyla tablolaştırılmıştır. Benzer bir çalışmayı Çağlak ve Ercan (2017) metotlarda yer alan özellikleri 17 maddede ele alarak yapmıştır.

2. Bulgular

Bu bölümde araştırılan piyano metotları ile ilgili bilgilere, piyano metotlarında bulunması gereken özelliklerin, metotlarda bulunup/bulunmadıklarına ilişkin yüzde hesaplama tablosuna yer verilmiştir.

2.1. Fortepianinoda Çalmağ Üçün İbtidai Derslik Kitabı

Lidiya Nikoyevna Yeqorova ve Regina İvanovna Siroviç tarafından yazılan editörlüğünü R. Seferaliyeva ve N. Resulov üstlendiği temel piyano eğitimin ders kitabı, 2018 yılında Azerbaycan Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. “Fortepianinoda çalmağ üçün ibtidai derslik kitabı” Piyano çalmak için temel ders kitabı anlamına gelmektedir.

Piyano eğitimine yeni başlayanların 2 yıllık eğitimi için hesaplanmış bukitağ, okullardaki metot ihtiyacına uygun olarak hazırlanmıştır. Ders

Kitabında Azerbaycan Müziğinin kurucusu Üzeyir Hacıbeyov'un rehberliği ile seçilmiş eserler bulunmaktadır. Daha sonraki basımında kitabı düzenleyenler halk şarkıları, Rus ve Batı Klasikleri eserleri, Azerbaycan halk dansları müziklerini ilave etmişlerdir.

Piyano çalmayı öğrenmeye başlayanlara birinci dersi şarkı materyali üzerinde işlemeye başladıkları görülmektedir. Sözlü olan alıştırmağ öğretmenle birlikte öğrenilmektedir. Öğrenci notaları okuyarak değil, duyduğu melodileri olduğu gibi piyanoda çeşitli notalardan başlayarak çalmaktadır. Önce sözleriyle daha sonra piyano tuşlarının isimleri söylenerek okunmaktadır. Öğrenci bu şarkıları okuduğı zaman seslerine ve bir-birine olan oranına (adımlayarak veya alkışlayarak) dikkat etmektedir. Notaları okumayı öğrenmek için, dizekte nota yazımından başlatılmaktadır. Dizekte notaların yazılması gerektiği, ölçü, ölçü çizgisinin önemi izah edilmektedir. Alıştırmağın artık piyanoda notalarla çalınmaya başlamasından sonra cümle hakkında bilgiler verilmektedir.

Metot 2 bölümden oluşmaktadır. I. Bölümü Şarkı Materyali üzerinde Notaların öğrenilmesi, II. Bölüm ise Eserler (Piyesler), Etüdlere ve Birlikte Seslendirmeler (Ansamblar) üzerine yoğunlaşmıştır.

Metotta önce sağ elde sol notası 3. parmak kullanılarak çalışmaya başlanır daha sonra aynı ezgi sol elde de tekrar edilmektedir. Parmak numarası bir notaya bağlı kalmadan çalınmaktadır. 3. Parmak daha sonra sırasıyla mi, fa, sol notalarında da kullanılmaktadır. Daha sonraki egzersizlerde 2. 4. 5. ve en son 1. parmak eklenerek alıştırmalar devam etmektedir. İlk derslerden itibaren öğretmen- öğrenci 4 el şarkılar seslendirilmektedir.

Metotta 5. alıştırmadan itibaren oktav tanıtılarak buna yönelik alıştırmalara geçilmektedir. Genel anlamda metodun ilk sayfalarında teorik bilgiler ve öğrenciye yönelik küçük notlara sıklıkla rastlamak mümkündür. 64. alıştırmaya kadar sadece sol anahtarı öğrenme amaçlanmaktadır. 65. Alıştırmadan itibaren fa anahtarı tanıtılarak ilk akorlarda seslendirilmeye başlanır.

Bu metotta Azerbaycan halk dansları şarkıları, çocuk şarkıları, Üzeyir Hacıbeyov eserleri, Azerbaycanlı besteciler tarafından yazılmış birçok eser, Rus Halk Şarkıları, Ukrayna Halk Şarkıları, Ukraynalı besteci İ. Berkoviç Etüdlere, Belarus Halk Şarkısı, Eski Fransız şarkısı, Çek Halk

Şarkısı, Herman Berens etüdlere, Gürcü Halk Şarkısı, Rus besteciler tarafından yazılmış eserler, Şüşter, Rast, Bayati-Şiraz, Şur, Segah, Şehnaz, Hümayun, Çargah makamından melodiler, İsviçre Halk Şarkısı, Pyotr İlyiç Çaykovski eserleri, Carl Czerny, Mozart, Beethoven, Fikret Amirov, Kara Karayev gibi önemli besteciler ve eserler bulunmaktadır.

2.2. Школа игры на фортепиано (School of Piano Playing)

A Nikolaev'in genel editörlüğünde Muzyka yayınevi tarafından yayımlanan bu metot A. Nikolaev, Vladimir Aleksandrovich Natanson,

L. Roshina tarafından derlenmiştir. Sovyet ülkelerinde en çok tercih edilen piyano metotlarından biri olması nedeniyle Azerbaycan'da da sıklıkla tercih edilmektedir.

Bu kitabın temel amacı, başlangıç seviyesinde olan bir piyanistin repertuarını niteliksel olarak geliştirmektir. Öğrencilerin müzik zevklerini ve genel olarak müzik sanatına karşı tutumlarını şekillendirmesinde ilk pratik temasın olduğu iyi bilinmektedir. Çoğu zaman, müzik pedagojisinde en zor ve en sorumlu olan bu aşamadır. Pratik eğitim için müzikal açıdan eksiksiz, estetik açıdan yüksek kaliteli malzeme olmadan hiçbir çaba istenen sonuca götürmemektedir.

Küçük bir müzisyen, yalnızca yüksek kaliteli müzikle uğraşmalıdır. Bu, çocuğun değerlendirme kriterini, gelecekte çok çeşitli müzikal fenomenlerde yönlendirme için güvenilir bir pusula görevi görebilecek olan müzikal 'içgüdüünü' oluşturur (Nikolaev, 2001).

Bu nedenle, bu metot pedagojik uygulamada haklı bir popülariteye sahip olan ve müzik ve pedagojik literatürün estetik açıdan değerli örnekleri olarak hizmet edebilen çok sayıda klasik eser, halk ezgisi düzenlemeleri ve modern bestecilerin eserlerini içermektedir.

İlk derste öğrenciden bilinen çocuk şarkılarını piyanoda herhangi bir sestten başlayarak çalması istenmektedir. Bu küçük çocuk şarkılarını öğrenirken klavyede işitme ve yönelim gelişimine, çeşitli aralıklardaki seslerin özümsemesine ve tuşların konumlarını öğrenmesine olanak sağlamaktadır. Öğrenciye dersin bu aşamasında yaratıcı görevler vermek, örneğin çocuk kitaplarından bazı tekerlemeler için müzik bestelemeye davet etmek çok yarar sağlamaktadır (Nikolaev, 2001).

Bu metot 2 bölümden oluşmaktadır.

1. Bölümde;

I- Hissederek şarkı söylemek. Piyano bir melodi seçmek. Transpozisyon. Klavye ve Seslerin isimleri. Notalar, farklı süreleri, portedeki konumu.

II- Her iki anahtardaki melodilerin farklı parmaklarla (bağlantısız) icra edilmesi için örnekler.

III- Seslerin yüksekliğindeki değişim işaretleri (alterasyon).

IV- Parçaların ardışık icra edilmesi (Legato).

V- Daha karmaşık Ritmik Kalıplar.

VI- On altılık notalar.

2. Bölümde;

- Edinilen işaret ve becerilerin pekiştirilmesi ve geliştirilmesi.

- Dört el performansı için parçalar.

- Çok bölümlü geniş eserler.

- Etüdler bulunmaktadır.

Metotta ilk alıştırmalar kolayca hatırlanan melodik tınlar üzerine kurulmaktadır. Öğretmen bir örneği çalar veya söyler ardından öğrenciden bunun tekrarını istemektedir. Metotta bu örnekler sol notası ile başlar ve daha sonra sırasıyla la, mi, re, fa, do notaları eklenerek devam etmektedir. İlk sayfalarda piyano klavyesinin tanıtımı yapılarak öğrenciye aralık, oktav, kontroktavlar ve alt kontroktavlar öğretilmektedir. Nota süresi, sus ve süreleri, fa ve sol anahtarı, fa ve solanahtarındaki notaların konumu, ölçü ve

piyano klavyesinin tanıtımı dailk derslerde öğretilmektedir. Birinci bölümün ikinci kısmında parmak numaraları ile orta do'dan alıştırmalar başlamaktadır. Sol Anahtarı ile başlayan örnekler, tonalite bilgisi ve değiştirici işaretler ile devam eder. Aralıksal yöntem ve orta do yönteminin bir arada kulladığı bu metotta fa anahtarının pratik olarak öğreniminden sonra akor çalışmalarına geçilmektedir. Kitabın sonunda majör-minör gam çalışmaları, arpej ve akorlarda oluşan egzersizler ve müzik sözlüğü bulunmaktadır.

Bu metotta Rus besteciler tarafından yazılmış eserler, Rusya çocuk şarkıları, Rusya Halk Şarkıları, Polonya Halk Şarkısı, Ukrayna Halk Şarkısı, Macar Halk Şarkısı, Fransız Şarkısı gibi eserler Mozart, Haydn, Çaykovski, Schumann, Bartok, Bach vb. besteciler bulunmaktadır.

2.3. Fortepianoda Çalmağ Üçün Vəsait (Dərslik)

Ferhad Bedelbeyli, Oktay Recebov, Sevda Ağayev tarafından yazılan Fortepianoda Çalmağ Üçün Vesait kitabı 2006 yılında Çırağ yayinevi tarafından yayımlanmıştır.

Bu metota göre ilk ders öğretmen-öğrenci ilişkisi açısından önem taşımaktadır. İlk derste daha çok öğrencinin ilgi alanlarından konuşulup, bu alanların müzikle olan ilişkisinden bahsedilmektedir. Öğrencinin bildiği ve sevdiği şarkılarla piyanoya başlayarak sesler ve melodiler hakkında bilgi verilmektedir. Hatta şarkının karakteri hakkında bilgiler paylaşılmaktadır. Piyanodaki siyah ve beyaz tuşların öğretiminden sonraparmakların piyanodaki duruşu, oturma düzenini metotta fotoğraflarla gösterilmektedir.

Nota süreleri ve piyanodaki tuşların ölçüdeki konumu hakkında bilgi verilerek piyano eğitimine başlanmaktadır. Sol anahtarı ve sol notası ile başlayan derse milli çocuk şarkıları eklenerek hem söyleyip hem çalınarak devam edilmektedir. 10. Alıştırmadan itibaren 4 el çalışmaları başlamaktadır. 41. Alıştırmadan itibaren fa anahtarı öğretildikten sonra etüd ve menüetlerle devam edilmektedir.

Metotta Azerbaycanlı besteciler tarafından yazılmış milli çocuk şarkıları, Azerbaycan Halk Şarkıları, Ukrayna Halk şarkıları, Rusya Halk şarkıları, Pyes, Menuet, Etüd gibi eserler, İ. Berkoviç, Czerny, Mozart, Beethoven, Clementi vb. gibi önemli besteciler bulunmaktadır. Metodun sonunda Majör ve Minör Gam çalışmaları bulunmaktadır.

İncelenen bu metotlar doğrultusunda başlangıç piyano metotlarında bulunması beklenen özellikler: Görsel öğelere yer verilmesi, Duruş ve oturuş bilgisi, El tutuş pozisyonu bilgisi, Parmak numaralarının tanıtılması, Piyano klavyesinin tanıtımı, Teorik bilgiler, Öğretmen eşliğı, 4 el çalışmalar, Müzik

tarihi ve besteci bilgileri, Müzik sözlüğü, Şarkı sözleri, Tonalite bilgisi ve dizi çalışmaları, Egzersiz çalışmaları, Kulaktan çalma, Legato ve staccato çalışmaları, Akor çalışmaları, Yazma alıştırmaları olarak belirlenmiştir (Çağlak ve Ercan, 2017).

Başlangıç pişano metotlarında bulunması beklenen özelliklerin, metotlarda bulunup/bulunmadıkları ve yüzde dağılımları ile birlikte Tablo 1.'de yer almaktadır. Çalışmamızda “Fortepianino Çalmağ Üçün İbtidai Dərslik Kitabı” metodunu A1, “Школа игры на фортепиано (School of Piano Playing)” metodunu A2, “Fortepianoda Çalmağ Üçün Vəsait (Dərslik)” metodunu A3 olarak kodlanmıştır.

Tablo 1. A1, A2 ve A3 Metotlarının Karşılaştırılması ve Yüzde Dağılımı

	A1	A2	A3	% VAR	% YOK
Teorik Bilgiler	Var	Var	Var	100	-
Duruş- Oturuş Bilgisi	Yok	Yok	Var	33,3	66,6
Görsel Ögelere yer verilmesi	Yok	Yok	Var	33,3	66,6
Pişano Klavyesinin Tanıtımı	Var	Var	Var	100	-
4 El çalışmaları	Var	Var	Var	100	-
Legato-Staccato çalışmaları	Var	Var	Var	100	-
El Tutuş Pozisyonu Bilgisi	Yok	Yok	Var	33,3	66,6
Parmak Numaralarının Tanıtılması	Yok	Yok	Var	33,3	66,6
Öğretmen Eşliği	Yok	Yok	Yok	-	100
Müzik Tarihi ve Besteci Bilgileri	Yok	Yok	Yok	-	100
Müzik Sözlüğü	Yok	Var	Yok	33,3	66,6
Şarkı Sözleri	Var	Var	Var	100	
Tonalite Bilgisi ve Dizi Çalışmaları	Yok	Var	Var	66,6	33,3
Egzersiz Çalışmaları	Yok	Var	Var	66,6	33,3
Kulaktan Çalma	Var	Var	Var	100	-

Akor Çalışmaları	Var	Var	Var	100	-
Yazma Alıştırmaları	Yok	Yok	Yok	-	100

İnceleme sonucunda A1, A2 ve A3' de teorik bilgilere sıklıkla yer verilmiştir. Duruş ve Oturuş bilgisine A1 ve A2' de yer verilmezken A3'te görsel öğelerden de faydalanarak yeteri kadar yer verilmiştir.

Piyano Klavyesini A1, A2, A3 metotlarının hepsi öğrenciye tanıtmıştır. A1, A2 de görsel öğelere yer verilmezken, yukarıda da bahsettiğimiz gibi A3'te Duruş oturuş bilgisi ve parmak duruşunu anlatırken görsel öğelerden yararlanmışlardır. Azerbaycan'da öğretmen destekli bir eğitim benimsendiği için 4 el çalışmaları A1, A2 ve A3'te yer almıştır. Metot içeriklerin ilk sayfalarının çoğunluğu 4 el çalışmasından oluşmuştur.

Legato- Staccato çalışmaları A1, A2, A3 metotlarında bulunurken, El tutuş pozisyonu bilgisi sadece A3 metodunda bulunmuştur. Yeteri kadar 4 el çalışmalar bulunan bu metotlarda öğretmen eşliği bulunmamıştır. Müzik ve besteci bilgileri de bulunmamıştır.

Müzik Sözlüğü A2' de kitabın en sonunda çok açıklayıcı olarak sunulmuştur, parmak numaralarının tanıtımı sadece A3' de bulunmuştur.

Kulaktan eğitime önem veren bir sistem olduğu için bütün metotlarda bu madde bulunmamıştır, bununla beraber doğaçlamanın getirisi olan şarkı sözlü alıştırmalarda A1, A2, A3 metotlarında yer almıştır.

Tonalite ve Dizi Bilgisi, Egzersiz Çalışmaları A2 ve A3'te bulunmuş, A1de bulunmamıştır.

Yazma çalışmaları hiçbir metotta bulunmazken, Akor çalışmaları özellikle fa anahtarına geçtikten sonra bütün metotlarda bulunmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Müziği veya piyano çalmayı sadece teknik beceri olarak öğretmek yeterli değildir. Genel olarak müzik eğitiminde olduğu gibi piyano eğitiminde de teknik, tarihsel ve teorik bilgileri dengeleyerek öğretmek esastır. İyi bir piyano eğitiminin temelinde öğrencinin piyanistik becerileri bilinçli bir şekilde gerçekleştirmesi yatmaktadır. Bu noktada öğrencinin müzik teorisi bilgisi ön plana çıkmaktadır. Öğrencinin iyi bir performans sergileyebilmesi için müzik teorisi konuları olan armonik değişimler ve kompozisyonun yapısını anlaması önemlidir. Bu nedenle eğitimin ilk yılında majör, minör 5 parmak pozisyonları, majör ve minörtonik, subdominant ve dominant akorlar, aralıklar, diyez ve bemoller, majör tonlar öğretilir (Hood, 1982, s. 1; Bastien, 1973, s. 185). İncelediğimiz metotlardaki bulgular doğrultusunda görülmektedir ki; metotların %100'ünde teorik bilgilere yer verilmiştir. Bu

sonuç yukarıdaki düşüncelerli desteklemekte ve Azerbaycan'da sıklıkla kullanılan başlangıç piyano metotlarında teorik bilgiler konusunun öneminin bilincinde olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bir diğer sonuca göre incelenen metotların tamamında akor çalışmalarının bulunmasıdır. Akor çalışmalarının erken bir zamanda öğretilmesi sayesinde armonik anlayışın da temeli oluşturulmuş olur. Öğrenciler su sayede klavyenin tamamını tanır, tüm tuşlarda eşit derecede rahat olur. Bu sayede melodileri kolay bir şekilde transpoze edebilirler. Ayrıca bu yaklaşım piyano üzerinde keşif ve yaratıcılığa da teşvik eder, doğaçlama becerilerinin gelişimini sağlamaktadır. Akor çalışmalarının metotların tamamında bulunduğu dair bulgular Azerbaycan'da sıklıkla kullanılan başlangıç piyano metotlarının teorik bilgilerin pratikte uygulanmasıyla ilgili bağlantının sağlandığını göstermektedir.

İncelenen metotların ortak bir diğer özelliği 4 el çalışmaları ve şarkı sözlerinin popüler ve sevilen alıştırma olarak metotların tamamında bulunmasıdır. Müziğe yeni başlayan öğrenciler için eşlik ile çalmak öğrencilerin performans kaygılarını azaltan, dinleme alışkanlıklarını, ritmik kararlılıklarını ve deşifre okuma becerilerini geliştiren, eğlenceli ve heyecan verici bir hale getiren, motivasyonu sağlayan, işbirliği içinde olmasına teşvik eden önemli bir unsurdur (Scriba, 2010). Azerbaycan'da sıklıkla kullanılan metotların tamamında 4 el eşliği bulunması, bu eşliklerin piyano çalma sırasında öğrencinin ritim duygusuna yardımcı olması, öğrenci öğretmen iletişimini kuvvetlendirmesi, dinleme alışkanlığını geliştirmesi açısından faydalarının farkında olunarak yazıldığı sonucuna varılmıştır.

Kulağın seslere odaklanıp doğru tını ve çok sesliliğe odaklanılmasını sağlayacak çalışmalardan bir tanesi de kulaktan çalma çalışmalarıdır. Flechter'a (2002) göre başlangıçta nota yerine kulaktan eser çalmayı öğretilmesi piyanoda kaliteli bir ton elde edilmesi açısından çok önemlidir. Çünkü böyle bir çalışmada öğrenci sadece, yeni öğrenmeye başladığı notaları okuma, okuduğu notaları doğru yerlerde bulmaya çalışma ve nota değerlerini sayma gibi konulara odaklanmayarak, bunun yerine özellikle seslere odaklanması sayesinde ürettiği tonu rahatça duyup, öğretmen eşliğine ve eşlik ile ortaya çıkan armonik arka plana odaklanabilecektir. Ayrıca Flechter kulaktan çalma çalışmalarında seslere ve armonik arka plana odaklanmanın öğrencilerin hayal güçlerini harekete geçirmek açısından faydalı olacağını belirtmiştir (Flechter, 2002: 2-4). Piyano çalarken şarkı söylemenin de faydaları çoktur. Örneğin öğrenciler kolay çocuk şarkılarını öğrenirken klavyede işitme ve yönelim gelişimine, çeşitli aralıklardaki sesleri özümsemesine ve tuşların konumlarını öğrenmesine olanak sağladığı bilinmektedir. İncelenen metotların tamamında kulaktan çalma ve şarkı sözlerine yer verilmiştir. Bu bilgiler Azerbaycan'da sıklıkla kullanılan piyano

başlangıç metotlarında kulaktan çalma ve şarkı söyleme konusunun ön planda olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Alınan bir diğer sonuca göre piyano eğitiminde temel teknikler olarak uygulanan legato ve staccato çalışmaları ve piyano klavyesi tanıtımının metotların hepsinde mevcut olduğudur. Ayrıca tonalite ve dizi çalışmaları ve egzersiz çalışmaları A2 ve A3'te bulunurken A1' de bulunmamaktadır. Duruş ve oturuş bilgisine, görsel öğelere, müzik sözlüğüne sadece A2'de, parmak numaralarının tanıtılması ve el tutuş pozisyon bilgisi sadece A3'te bulunmuş, öğretmen eşliği, müzik tarihi ve besteci bilgisine hiçbir metotta yer verilmemiştir.

İncelenen metotlarda piyano çalmayı öğrenmeye başlayanlara sözlü şarkılardan yola çıkarak şarkı materyali üzerinde işlemeye başlandığı, çalma ve söylemenin birlikte yürütüldüğü görülmektedir. Bununla birlikte metotlar kulaktan çalma, melodi tekrarı, doğaçlama, besteleme, gibi unsurlar olmak üzere işitsel bir temele oturulduğu görülmektedir.

Daha önce de bahsettiğimiz gibi piyano eğitiminde teknik ve teorik bilgiler dışında, duyuşsal yeteneğin geliştirilmesi çok önem arz etmektedir. Ele alınan metotlarda öğretmenin öğrenciye çocuk kitaplarından bazı tekerlemeler için müzik besteleme gibi yaratıcı görevler verme konusunda çabalarının olduğu, şarkı ve melodi tekrarının mekanik bir tekrar olmadan özellikle hissederek şarkı söylemenin vurgulandığı, öğrencinin 'müzikal içgüdüsünün' oluşturulması için çaba sarf edildiği, müzik zevklerini ve genel olarak müzik sanatına karşı tutumlarının şekillendirildiği gözlemlenmiştir. Azerbaycan'da sıklıkla kullanılan metotların içeriğine baktığımızda özellikle duyuşsal gelişimin ön planda olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen metotlarda söz konusu başlangıç seviyesinde piyano eğitimi olsa da estetik hissiyatın oluşumu için gerekli kaliteli malzeme olan kaliteli müzik örneklerinin üzerinde çalışılmasına özen gösterilmiştir. Metotlarda müzik ve pedagojik literatürün estetik açıdan değerli örnekleri olan çok sayıda klasik eser, halk ezgisi düzenlemeleri ve modern bestecilerin eserlerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Azerbaycan kökenli Türk piyanistlerin oldukça hissiyatlı ve müzikal yorumları dikkat çekmektedir. Bunun önemli sebeplerinden biri piyano derslerinin başlangıcından itibaren öğretmenlerin yaklaşım ve tutumlarının, uygulanan metotların içeriği ve yönlendirmesi sayesinde olduğu söylenebilir. Benzer bir şekilde bu metotların ülkemizde de uygulanması ve bunlardan yola çıkarak öğrencilerin bildiği ve sevdiği kendi milli müzik ve şarkılarımızı içeren metot oluşumu konusunda çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Bastien, J. W. (1973). *How to teach piano successfully*. San Diego, Ca: Kjos Music Company.
- Bedelbeyli, F., Recebov, O., Ağayeva, S., (2006). *Fortepianoda Çalmağ Üçün Vəsait (Dərslik)*. Çıraq Yayınevi. Bakü.
- Çağlak, E., Ercan, N. (2017). Başlangıç Piyano Metotlarının İncelenmesi, *Turkish Studies Dergisi*.
- Fletcher, F. (2002). *The Leila Fletcher Piano Course 1*. Charles Dumontand Sons.
- Güler, A., Halicioğlu, M.B. ve Taşğın S. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Hood, D. R. (1982). *The teaching of music theory in the piano lesson: a survey of methods*. (Master Thesis). Available from ProQuest Dissertation and Theses database. (UMI No. 1320048)
- Nikolaev, A., (2001). *Школа игры на фортепиано*. Muzyka Yayınevi. Moskova
- Scriba, G. W. (2010). The piano duet as teaching medium: an overview and selective syllabus for the beginner pianist. (Dissertation MMus). Accessed from <http://hdl.handle.net/2263/28090>
- Seyidov, T. (2006). *XX. yy'da Azerbaycan'da Piyano Kültürü*. Azerbaycan Devlet Yayınevi. Bakü.
- Svente, E. Cornell. (2006). The Politicization of İslam in Azerbaijan, *Washington: Central Asia-Caucasus İnstitute and Silk Road Studies Program*.
- Yegorova, L., Siroviç, R. (2018). *Fortepianino Çalmağ Üçün İbtidai Dərslik Kitabı*. Azerbaycan Kültür Bakanlığı Yayınları. Bakü.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.